

Samenwerken aan Waddenland

Het Verhaal van de Wadden, de Waddenzee als verbinder van eilanders en kustbewoners.

Verslag van de tweede werkbijeenkomst

Aan de hand van presentaties en exposities over " verhalen van de wadden", de verbondenheid van de eilanders met de walvis, onderzoek naar de scheepswrakken , onderwaterarcheologie, verdwenen eilanden en dorpen, restauratie van erfgoed , oude kaarten en over onderzoeksprojecten in trilateraal Waddenzee-verband bespraken de deelnemers aan de werkbijeenkomst hoe het maritiem erfgoed en de verhalen bekend en beleefbaar te maken is .

Een van de kenmerken van het waddengebied is de verbondenheid met de zee en het maritieme verleden. Het onderwerp leeft en er wordt veel onderzoek naar gedaan, door professionele, wetenschappelijke onderzoekers en door enthousiaste en vaak zeer deskundige vrijwilligers. Bovendien zijn er veel initiatieven om over het maritiem verleden aan bewoners en bezoekers te verhalen. Op 11 november kwamen professionals en vrijwilligers op uitnodiging van het RCW bijeen om over dit brede werkveld

- kennis en ervaringen uit te wisselen
- elkaar te inspireren
- gezamenlijke acties te verkennen

De presentaties van 11-11-2011 samengevat

Door de musea op de Waddeneilanden worden verhalen van bewoners over diverse onderwerpen verzameld . De Stichting Amelander Musea leidt dit project. Aan de verzameling en de presentatie van de verhalen werken zowel professionals als vrijwilligers met groot enthousiasme. Sommigen verhalen worden alleen opgeschreven, andere worden compleet met beelden verwerkt tot multimediale presentaties.

De walvisvaart was lange tijd een belangrijk middel van bestaan voor de eilanders. Vele voeren als kapitein of als jager naar de noordelijke zeeën. Aan de jacht is een einde gekomen , maar niet aan de verbondenheid met deze prachtige dieren. Uit de eerste hand werd verteld over de strijd om gestrande dode walvissen in het eigen eilander museum te krijgen. Maar ook de samenwerking om dit soort dieren weer levend terug in hun natuurlijk element te krijgen kwam aan bod.

De vele wrakken in de Waddenzeebodem blijven voor de meeste mensen onopgemerkt onder de waterspiegel. Voor duikers en onderzoekers vormen ze een uitdaging, als het ware een kijkvenster naar het verleden. Dankzij hun inspanning wordt ontrafeld welke schatten er in het zand liggen. Geen goud, maar wel graan uit Polen en tonnen voor koffiebonen uit Zuid Amerika. Ook over de rol van Texel en de rede van Texel in vroeger tijden weten we daardoor nu veel.

Terugkijken op de vorming van het waddengebied sinds de ijstijden is te vergelijken met het afpellen van een ui. Over dekzand en keileem werd veen afgezet,. De zeespiegel steeg en lagen spoelden deels weg maar er kwamen nieuwe veen- of kleilagen weer overheen. In al die verschillende lagen in de bodem van het waddengebied liggen resten van de bewoning door mensen en dieren. Tot nu toe hebben we vooral de jongste lagen onderzocht, maar er is veel meer. Als vervolg op het Lancewad-project van de trilaterale Waddenzee-samenwerking gaan archeologische en erfgoed-instituten zoals het RCE een kaart opstellen waar vondsten te verwachten zijn.

De plaats Huisduinen was eeuwenlang de plaats in de kop van Noord-Holland waar de vissers- en handelsschepen aanlanden. Maar de zee zorgde voor erosie en de kerk moest wel vier keer verplaatst worden. Pas in de tijd van Napoleon werd Den Helder steeds belangrijker. Napoleon gaf opdracht voor de bouw van diverse forten en de rijkswerf. In 1822 was het eerste deel van de rijkswerf gerealiseerd. De ontwerper Jan Blanken werkte

eerst voor de Fransen en later voor de Nederlanders. De ontwikkeling van de scheepsbouw is terug te lezen in het complex. Van hout- tot staalbouw en van zeil- via stoom tot motorvaart. Na de tweede wereldoorlog was er niet veel meer heel. Er zijn verschillende plannen voor het gebied gemaakt. uiteindelijk is gekozen voor restauratie. Het complex omvat zo'n 30 monumenten. Gebouwen zoals het pompgebouw en het scheepsdok zijn weer helemaal hersteld. Wel hebben een aantal gebouwen een moderne bestemming gekregen zoals conferentie-zaal en megabioscoop.

Het waddengebied is altijd in beweging. Duinen, kwelders, eilanden, dorpen ontstaan, maar zijn ook verdwenen. Het maritieme verleden hangt daarmee samen, immers geulen ontstonden en verzanden en daardoor stranden schepen. Door de eeuwen heen veranderden de vaartuigen, het waren geen boomstamkano's meer. Vanuit verschillende werkvelden wordt onderzoek gedaan naar hetgeen verdronken is in de wateren. Waar lag bijvoorbeeld het eiland Bosch en was er bewoning op de punt van Reide? Hoe zag dat eruit, waar leefde men van, waarmee voer men op de Eems? Hoe en wanneer ontstond de Dollard en hoeveel dorpen en bewoners verdwenen in de golven bij die stormrampen?

Door samenwerking van verschillende deskundigen wordt het verleden ontrafeld. Het vergt vervolgens inzet van communicatie deskundigen om deze zaken aan het publiek te vertellen, soms in theatervorm, soms als publicatie en soms via een expositie. De brug tussen wetenschap en publiek is belangrijk om het verhaal van de wadden te kunnen vertellen, te laten beleven en door te geven.

Als je niet weet waar je naar toe gaat, weet dan waar je vandaan komt.

De bijeenkomst werd georganiseerd het Regiecollege Waddengebied samen met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord / Leader Kop van Noord-Holland en Texel en met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Tijdens de bijeenkomst is de publicatie: **100 x Texel maritiem**, een beschrijving van historische plekken en wrakkenlocaties met **Wrakkenkaart** aangeboden aan mevr. E. Sweet gedeputeerde voor cultuur van Noord-Holland en mevr. F. Giskes burgemeester van Texel.

Sprekers werkbijeenkomst 11-11-2011

- **Joop de Jong** (*STAM Ameland*): Inventarisatieproject 'Verhalen van de Wadden'
- **Marc ter Ellen** (*Natuurcentrum De Noordwester, Vlieland*): De Geschiedenis van de Walvisvaart en de Waddeneilanden
- **Martijn Manders** (*Rijksdienst Cultureel Erfgoed*): Schepen op de rede van Texel
- **prof. dr. Jos Bazelmans** (*Rijksdienst Cultureel Erfgoed/ Waddenacademie*): Het maritieme landschap van Noord-Nederland.
- **Dirk Reitsma** (*Willemsoord B.V.*): De restauratie en herbestemming van de Rijkswerf Willemsoord
- **Albert Buursma** (*Stichting Verdrongen Geschiedenis*): Resultaten van het recente onderzoek naar verdronken dorpen in de Dollard, inclusief de wijze van presenteren en beleefbaar maken van de resultaten aan een breed publiek.

Exposities en presentaties van:

St Verdrongen geschiedenis,
Reddingsmuseum Dorus Rijkers
Zuiderzeemuseum, kaarten Spiegel van de Zuiderzee en Waddenzee
Museumhuis Groningen (combi Verdrongen geschiedenis)
Maritiem en Juttersmuseum Texel
Lancewadplan
Landelijke werkgroep archeologie onderwater

